

**BROMMA
GYMNASIUM**

Mordet i Bromma Gymnasium 2001

Ingår som en del i Handbok i kriskommunikation

Mordet i Bromma gymnasium

Av David Isaksson

Innehåll:

Krisberedskapsmyndighetens förord	3
Mordet i Bromma gymnasium	5
Intervju med Anita Ferm	15
Intervju med Harriet Öhman	23
Krisberedskapsmyndighetens slutord	30

Utgiven av Krisberedskapsmyndigheten 061015.
Form och produktion: Jupiter Reklam Tryck: NRS Tryckeri

Förord

Det finns omfattande litteratur om krishantering och barn som antingen direkt eller indirekt berör skolans värld. Däremot har inte mycket skrivits om massmedier och kommunikation i samband med krishantering i skolan. De senaste åren har enskilda skolor hamnat i mediers fokus av olika anledningar, som att det har förekommit mobbning och rasism, men även i mer våldsamma händelser som mordet i Bromma gymnasium i Stockholm.

Syftet med den här skriften är att sprida några av erfarenheterna från kriskommunikationen efter mordet i Bromma gymnasium. Genom ökade kunskaper om kriskommunikation kan både myndighetspersoner och organisationer bli bättre på att informera vid allvarliga händelser.

Annelie Jansson,
Handläggare i kriskommunikation
på krishanteringsenheten
Krisberedskapsmyndigheten

B

Mordet i Bromma gymnasium

Mordet i Bromma gymnasium i januari 2001 ledde till ett enormt medieintresse för skolan. Även om många medierepresentanter uppträdde respektfullt blev både elever och skolpersonal upprörda över hur andra agerade.

Den 18 januari 2001 såg ut att bli en helt vanlig dag i Bromma gymnasium. Anita Ferm, direktör på utbildningsförvaltningen i Stockholm, var på väg hem för att kureras en förkylning.

Harriet Öhman, som vid den tiden var vikarierande rektor i Bromma gymnasium, hade precis återvänt till skolan efter ett möte på förvaltningen, när en lärare kom springande och berättade att det låg en person skjuten på en toalett i en av korridorerna. Då hade några elever redan tagit hand om den skadade och gjort vad de kunnat. Vid det laget visste ingen på skolan vem det var. Man visste inte ens att det var en av de egna eleverna, bara att en person skjutits.

Eleverna hade redan ringt efter ambulans som liksom polis snabbt var på plats. Under tiden började elever strömma ut ur klassrummen eftersom det snabbt spridit sig att något hänt. En av Harriets första uppgifter blev därför att mota bort nyfikna och hålla så många som möjligt borta från platsen.

Polisen beordrade eleverna i klassrummet bredvid den toalett där eleven skjutits att stanna i klassrummet. Ingen fick gå ut, och eftersom det inte fanns några högtalare i klassrummen gick det inte att meddela vad som hade hänt. Med hjälp av sina mobiltelefoner försökte eleverna få veta vad som hänt. Resultatet blev en enorm ryktesspridning.

Mobiltelefonen viktig

Strax efter mordet gick den första nyheten ut på radio. Omedelbart började oroliga föräldrar ringa till sina barn. I Bromma gymnasium, där det går 900 elever, har praktiskt taget alla mobiltelefon och händelsen satte igång ett ringande som var så intensivt att det periodvis inte gick att komma ut på linjen.

På utbildningsförvaltningen i Stockholm hade den ansvariga Anita Ferm just gått hem, när en kollega ringde och berättade att någon blivit skjuten på Bromma gymnasium. Inom fyrtio minuter var Anita Ferm på skolan.

Samtidigt drog förvaltningen igång det stora larmet. Krisgruppen samlades i ett rum och därifrån kontaktades den stora krisgrupp som finns i Stockholm där bland annat brandmän och psykologer ingår. S:t Görans sjukhus ökade beredskapen på den psykiatriska avdelningen för att kunna ta emot och hjälpa dem som chockats. Stockholms dåvarande skolborgarråd Jan Björklund var också snabbt på Bromma gymnasium.

Inom någon timme efter mordet hade man lyckats samla alla elever och all skolpersonal i aulan. Polisen kunde informera

Elever samlas efter skoldagen, omgivna av poliser. Foto: Anders Gustafsson.

Psykiatriska akutmottagningen vid S:t Görans sjukhus i Stockholm. Foto: Mark Earthy

om att den skjutne var en elev och att han avlidit. Vid det laget hade olika kyrkors representanter kommit till skolan och i aulan fanns det möjlighet att prata med dem och söka stöd.

Senare på kvällen höll skolan öppet så att elever, föräldrar och andra kunde komma dit. Sedan alla övriga lämnat aulan samlades skolpersonalen där. De beslöt att ringa den personal som inte varit i tjänst den dagen och informera om det som hänt. Klockan åtta nästa morgon samlades personalen på nytt.

Arbetsmodellen blev sedan att skolledningen samlade alla så snart det fanns något nytt att berätta. Man gjorde också en arbetsfördelning som innebar att skolförvaltningen tog hand om mediekontakterna, medan Harriet Öhman koncentrerade sig på det inre arbetet i skolan. Skolförvaltningen var också huvudansvarig för den presskonferens som anordnades samma dag som mordet ägt rum. Men det var inte alla medierepresentanter som var glada över detta. "Vi vill se rektorn. Det gör sig så bra i tv om någon gråter" var något av det som Anita Ferm fick höra.

Under första kvällen var skolan öppen för både elever, föräldrar och skolpersonal. Dagen efter anordnade skolan en minnesstund och inrättade en krisgrupp med kurator och

personal från skolhälsovården som tog hand om de elever som mådde dåligt. Polisen spelade också en viktig roll när det gällde att stödja och att komma med råd om hur man skulle hantera informationsfrågorna.

Elever samlas efter skoldagen, omgivna av poliser. Foto: Anders Gustafsson.

För att hindra ryktesspridning fortsatte man att samla alla i aulan så snart det fanns nya fakta att berätta. En vecka efter mordet följde skolan upp det som skett ordentligt. Det var viktigt att få igång skolarbetet igen, men det dröjde nästan två veckor innan arbetet kom igång som vanligt. Kurator och skolhälsovård fanns tillgängliga så länge det behövdes. Under hela vårterminen diskuterade skolan vad som skulle hända med den toalett där pojken skjutits. Det stod blommor där under hela terminen och en gardin hade dragits för dörren. En del ville att toaletten skulle muras igen, men trots en del elevers protester bestämde man sig för att efter vårterminen öppna och måla om toaletten. I detta hade man, menar Harriet Öhman, stöd av de psykologer som arbetade tillsammans med personalen.

Psykologhjälpen ingick som en viktig del i arbetet. De elever som tagit hand om den skjutne var starkt chockade och behövde stöd under en lång tid efter händelsen. Harriet Öhman

ansåg att skolledningen fick så mycket hjälp den behövde. Snarare blev det för mycket inblandning utifrån, vilket gjorde det svårt att komma till ro efter händelsen.

Mediernas roll

Händelserna på skolan har fått Harriet Öhman att fundera en hel del kring medierna och deras roll. De flesta journalister uppträdde seriöst och respektfullt men det fanns även de som var totalt hänsynslösa. De första journalisterna var på plats några minuter efter att nyheten hade gått ut på radion.

Harriet Öhman fick värdefull hjälp av polisen att hantera de journalister som försökte ta sig in i skolan för att intervjua skakade elever. Eleverna blev också snart mycket irriterade på de journalister som var påträngande.

Vid ett tillfälle slog en elev till en fotograf som smugit sig fram för att ta en bild när han tröstade sin flickvän. Eleverna ansåg inte att journalisterna visade den hänsyn man kan förvänta sig när de intervjuade chockade människor. Harriet Öhman ville skydda eleverna från medierna och förklarade

Rättegången inleds om mordet på Bromma gymnasium. Foto: Bertil Ericson

därför – återigen med stöd av polisen – tydligt att eleverna själva måste få bestämma om de ville svara på journalisternas frågor. Ingen skulle känna sig tvingad. Alla medier uppträdde emellertid inte påträngande, och efter Harriet Öhmans uttalande visade de större respekt.

Krisförberedelser i Stockholm

När mordet i Bromma gymnasium inträffade var Stockholms utbildningsförvaltning relativt väl förberedd på stora kriser. Branden i Göteborg och Estonia-katastrofen hade fått politiker och tjänstemän att inse att de behövde förbereda sig. Före händelsen i Bromma hade de hunnit genomföra några storskaliga, realistiska övningar, och kunde därför reagera snabbt. Alla rektorer på stadens gymnasieskolor har fått genomgå en tredagarsutbildning i krishantering.

En erfarenhet från Stockholm är att organisationen fungerar bra vid "hårda" kriser som brand och andra infrastrukturkatastrofer. Däremot kan det vara svårare att hantera "mjuka" kriser, som till exempel mobbningstillbud.

Många berörda

Vad man inte insåg från början var hur många som berördes och behövde få information om det som hänt. Både offret och förövarna hade gått på flera olika skolor i västra Stockholm. Alla dessa fick information om händelsen och gavs möjlighet att tillföra utredningen uppgifter.

Medierna sökte också efter information på flera olika skolor. Man sökte upp ledningen på skolor där den mördade pojken hade gått, ringde tidigare klasskamrater, kamrater och personal på ungdomsgårdar.

Mobiltelefontrafiken var närmast blockerad timmarna efter mordet och det gjorde det svårt för skolpersonalen att komma i kontakt med omvärlden. Det fanns i praktiken bara en anknyt-

ning på rektorsexpeditionen som gick att använda. Personalen på rektorsexpeditionen blev nerringd av samtal från oroliga föräldrar, men eftersom personalen inte fått några klara besked om vad de fick säga kunde de inte ge några besked. Många av dem som hörde av sig till skolan var dessutom personer och företag som ville sälja tjänster, inte sällan inom området psykologhjälp och krishantering. Med ett centralt högtalarsystem hade man snabbare fått ut information till dem som befann sig i skolan. Tyvärr saknades ett sådant vid tillfället. Efter mordet ordnade Anita Ferm från utbildningsförvaltningen ett möte med rektorer från andra gymnasieskolor för att informera dem om händelseutvecklingen. Med hjälp av kommunens intranät kunde man snabbt få ut information till andra skolor. Där kunde man regelbundet publicera ny information.

Kammaråklagare Birgitta Lindgren talar med pressen. Foto: Bertil Ericson

Svår förtroendeklyfta

Skillnaden mellan den information som medierna kunde sprida och den information som skolan fick gå ut med försämrade förtroendet för skolan. Skolan och förvaltningen kunde bara föra vidare den information som polisen godkände, och de fick inte ens berätta om det var en pojke eller flicka som skjutits. Samtidigt kunde medierna, som lyssnade på polisradion, föra ut mycket mer detaljerad information om vem den skjutne var och vad som hade hänt. Här uppstod ett tydligt förtroendeproblem för skolans representanter. "Eleverna kände sig svikna av skolan som inte kunde informera om det som hänt", konstaterar Anita Ferm.

Inga långsiktiga effekter

Under några dagar skrevs det mycket i medierna om Bromma gymnasium. En infallsvinkel för många journalister var att detta var något som man inte förväntade sig kunde hända i "fina" Bromma gymnasium. Men Harriet Öhman tror inte att det som hände har fått en långvarig, negativ effekt för skolan. Skolan hade ju ingen del i det som hände utan var endast arenan för mordet.

Att det skedde i Bromma gymnasium var mest en slump och hade ingenting med skolans verksamhet att göra.

Bromma gymnasium, elever och poliser samlas utanför sedan en 16-åring skjutits till döds inne på skolan. Foto: Anders Gustafsson.

BROMI
GYMNAS

Intervju med Anita Ferm den 24 februari 2004.

Anita Ferm var vid tiden för mordet direktör för
Utbildningsförvaltningen i Stockholm.

Utförd av Annelie Jansson, Krisberedskapsmyndigheten

Med vid intervjun: Stina Wessling, Krisberedskapsmyndigheten

Vilka erfarenheter har du dragit av det som hänt?

"Allra först att man inte ens i sin vildaste fantasi kunnat föreställa sig att det som hände skulle kunna hända. Det går inte att föreställa sig eller vara helt förberedd. Trots allt är jag glad att en ledningsgrupp på varje skola hade fått en gedigen kris-
hanteringsutbildning. Nu tyckte jag att det fungerade bra här i Stockholm, men jag vill framhålla att man inte kan föreställa sig hur stort informationsbehovet är vid en händelse som denna. Vi hade underskattat vikten av att rätt personer fick snabb information för att kunna agera på rätt sätt, ge rätt svar på frågor och handla snabbt. Jag lärde mig att man inte får tro att man kan nöja sig med att bearbeta en sådan här händelse där ungdomar har drabbats i två – tre veckor och sedan tro att allt är bra. Det måste finnas resurser att ta hand om ungdomarna och ge dem stöd under en lång tid, upp till flera år. I det här fallet har inte alla lyckats bearbeta sina upplevelser trots att det gått tre år. Man får inte utgå ifrån att tiden läker alla sår.

En erfarenhet från mordhändelsen var det kaos som uppstod när mobiltelefonnätet slutade att fungera. Skolan har 900 elever och de flesta har en mobiltelefon. När alla samtidigt skulle ringa för att tala om för familj och vänner vad som hänt brakade systemet ihop. Jag hade min mobiltelefon på hela tiden. Sporadiskt fick jag meddelanden om att olika personer

hade sökt mig, men de kom aldrig fram. Det var personer som hade ett berättigat informationsbehov, från bland annat Stadshuset. Skolans enda utgående telefon fick hårdbevakas och endast användas i informationssyfte, det vill säga till upplysningscentralen. Jag fick styra informationsflödet in och ut ur skolan för att få helheten att fungera. Jag lyckades få tag på biträdande stadsdirektören och informerade om händelsen. Hon tog på sig uppgiften att informera borgarråd, politiker och förvaltningschefer om vad som hänt. Hennes hjälp ledde till att utbildningsförvaltningens organisation främst arbetade med att uppdatera webbplatsen, varefter jag ringde in med mer information och bekräftade vilken information som förvaltningen fick gå ut med. Det var nästan traumatiskt att sitta ute på Bromma gymnasium när kommunikationerna inte fungerade. Skolans officiella telefonledning för ingående samtal totalblockerades av oroliga föräldrar som ville ha information och många personer som ville sälja sina tjänster till oss. Vi vände oss till medierna för att få ut information, men det tog lång tid innan de gjorde det. I framtiden bör man kunna koppla samtalen till en större växel vid allvarliga händelser som denna. Det har sagts mig efteråt att det ska gå att koppla om till stadsdelsväxeln för att avlasta en del av informationsbördan. Vi hade inte förstått att det gick och ingen talade om det för oss"

Hur anser du att informationshanteringen fungerade? Vad var bra och vad fungerade mindre bra?

"Så snart mordet blev känt tillkallades ju polisen. Det var också polisen som bestämde vilken information vi fick lämna ut och när den kunde lämnas. Många elever och lärare visste redan från början vilken elev som blivit skjuten men vi fick inte informera om detaljer i händelsen förrän polisen gav sitt tillstånd.

Detta var ytterst frustrerande och gjorde det ännu svårare för dem som på nära håll upplevt händelsen.

Personalen som svarade i skolans växel fick inte ens upplysa oroliga föräldrar som ringde ifall det var en pojke eller flicka som blivit skjuten. Om vi hade fått informera om det, så hade vi åtminstone kunnat avföra hälften av föräldrarna från "oroliga listan". Men inte ens det fick vi göra förrän polisen gav sitt klartecken. Här kände vi starkt att en förtroendekris uppstod mellan skolan och eleverna som var skrärade och rädda. Vissa reagerade med aggressivitet, vilket är en naturlig reaktion i sådana här sammanhang. Men förtroendekrisen gällde även föräldrarna. Man får förstå att föräldrar blir upprörda om de ringer och undrar om det är deras barn som har blivit skjutet och skolan inte får svara på det. En del föräldrar kom även till skolan, och det underlättar inte arbetet i en sådan situation som vi befann oss i.

Vi samlade eleverna i aulan så fort vi hade någon ny information. Det gjorde vi kontinuerligt en tid framåt. Lärare med fungerande mobiltelefoner hjälpte till att ringa och kalla kolleger och annan skolpersonal till ett möte nästa morgon klockan åtta. Där gick vi igenom läget och gav alla samma information. Dessa genomgångar hade vi en gång om dagen en tid framöver. Skolan höll öppet till midnatt de närmaste kvällarna och alla fick komma för att få information eller bara prata.

Det fanns en informationsplan, men vi var relativt snabbt klara med vilka grupper som behövde få information. Det jobbiga var tidsglappet mellan händelsen och den tidpunkt då vi fick klartecken att gå ut med information."

Har du några råd att ge andra?

"Det viktigaste av allt är att så fort som möjligt ge rak och ärlig information om vad som hänt. Underskatta inte informationsbehovet. Polisen har ju sina bestämmelser om hur information ska hanteras i ett sådant här fall, men det är ytterst olyckligt

att föräldrar ska behöva vänta i timmar för att få veta om deras barn var offret. Genom att informera om offret var pojke eller flicka hade man kunnat lugna ungefär hälften av föräldrarna.

Vi hade telefonnummer till flera som vi kunde begära hjälp från. Telefonnumret till Svenska kyrkan i Västerort fanns tillgängligt, men inte det till den grekisk-ortodoxa kyrkan. Eftersom den mördade pojken var av grekisk familj hade det ju underlättat mycket om någon därifrån kunnat åka hem till föräldrarna och ge dem stöd. Det hade vi missat – ibland är man lite trång i sitt sätt att tänka. Nu när så många religioner är representerade i våra skolor är det viktigt att man tänker på sånt. Några som vi hade underskattat var de fritidsassistenter som brukar arbeta med ungdomarna på ungdomsgårdar. De ställde upp och var en enorm resurs.

Kris uppstår ju även för syskon och vänner till både offer och förövare. Det är viktigt att ta kontakt med kuratorer och skolsköterskor på skolan där eleverna går. Är det elever som har många kontakter så blir det ett omfattande arbete med att informera och ta hand om dessa ungdomar. I vårt fall gällde det hela skolväsendet i Västerort."

Har det kommit fram några synpunkter på den information ni gav?

"Som jag tidigare berättat blev eleverna mycket upprörda över den fördröjning av information som uppstod på grund av polisens agerande. Mordet skedde på en torsdag och följande måndagskväll inbjöd vi föräldrar och elever till skolan för information och samtal. Vid mötet medverkade polisen, chefspsykologen för Stockholms skolor och skolans personal. Det blev ett mycket välbesökt möte och jag har efteråt fått höra att det var mycket uppskattat. Från skolans sida försäkrade vi eleverna att vi skulle finnas tillgängliga för samtal och stöd så länge det behövdes.

Rektorer från andra skolor har uttryckt sin uppskattning

över att vi hela tiden informerade på vår webbplats så snart ny information kom fram."

Vad gjorde ni för att hindra ryktesspridning? Upplevde du det som ett stort problem?

"Nej, jag tyckte inte det var något stort problem. Enda sättet att undvika ryktesspridning är att snabbt gå ut med korrekt information. Det gjorde vi så snart polisen gav tillåtelse.

Vi samlade också rektorer och förvaltningschefer för att berätta vad som hänt och vilka åtgärder vi vidtagit. Jag tror det var viktigt – så kunde de i sin tur hjälpa till att hindra ryktesspridning."

Hur fungerade kontakten med polisen, medier, föräldrar och kolleger?

"Polisen fanns ju redan på plats i skolan. Polisens informatör som skötte presskontakterna fanns med från första dagen och deltog också när vi informerade föräldrarna. Det tyckte jag var jättebra. Vi fick också ett telefonnummer till polismyndigheten dit vi kunde ringa när som helst på dygnet. Jag måste säga att jag har en mycket positiv bild av polisens agerande i det här fallet."

"Det är ju omöjligt att förutse hur människor reagerar efter en chockartad händelse som denna. Dagen efter mordet hade vi med chefspsykologens och chefskuratorns hjälp lyckats samla ihop ett trettiotal psykologer och kuratorer. Med representanter från kyrkan och fritidsverksamheten var drygt femtio personer samlade i skolan för att stödja och hjälpa eleverna. Varje klasslärare fick minst en stödperson med sig till sin klass och hade med sig skriftlig information om hur man lugnt och stilla skulle prata med eleverna om det som hänt och rapportera om någon elev verkade behöva särskild hjälp.

I flera klasser klarade inte läraren av detta utan bröt själv

ihop och stödpersonen fick ta hand om läraren i stället för att koncentrera sig på eleverna. Detta hade vi inte tagit med i beräkningen. Man kan aldrig förutsäga sådana reaktioner. Vi hade både elever, lärare och skolpersonal som behövde stöd. Vi fick hjälp av Räddningstjänstens debriefing-team. De var suveräna, med debriefing av skolans personal. Det är också möjligt att någon av lärarna vände sig till psykolog efteråt."

Genomfördes det någon typ av omvärldsbevakning?

"Mordet väckte ju uppmärksamhet långt utanför Sveriges gränser, men jag tror inte att det genomfördes någon speciell eller systematisk omvärldsbevakning."

Hur tyckte du att kontakten mellan elever och medier fungerade? Vad gjorde skolan? Borde något ha gjorts annorlunda?

"Det blev ju svårt att hålla journalisterna borta. En del journalister var mycket påträngande. Men här hade jag stort stöd av polisen. När jag uttryckligen sa: jag vill inte ha en enda journalist inne i skolan – ut med dem på gatan!, så var polisen stenhård och sade: det är ni som äger fastigheten, därför bestämmer ni vilka som får vistas där. Det kändes mycket skönt att få det stödet, inte minst efter den debatt som tidigare funnits i staden där några hävdade att skolan var ett offentligt rum, en inställning som jag tycker är ganska otäck då de jämför skolan med Sergels torg. Polisen hjälpte även till med att se till att denna önskan efterlevdes. Innan polisen lyckats få ut journalisterna som sprang omkring bland oroliga elever uppstod flera hotfulla situationer, smockan hängde inte bara i luften utan den landade faktiskt. Jag var helt beredd på att betala skadestånd i det här fallet, men det blev ingen påföljd för eleven som slog en av journalisterna.

När eleverna började gå hem fram på eftermiddagen så fanns journalisterna utanför. Vi kan skydda elever och personal på skolan, men vad som sker utanför kan vi inte göra något åt. Några journalister försökte muta eleverna för att de skulle tala om vad de visste eller kommentera händelsen. De köpte upplysningar, eller vad man nu kan kalla det. Det är svårt att förbereda eleverna på en sådan situation där de blir utsatta för journalisternas påträngande frågor.

Personalen kan man ju däremot informera och träna. Jag har försökt arbeta med dessa frågor, inte bara i samband med den här händelsen på Bromma gymnasium, utan eftersom journalister ofta ringer och ber om kommentarer eller ställer frågor. Jag har informerat dem om att de ska lämna ut de uppgifter som journalisten vill ha om det är fråga om en allmän handling. Men de behöver inte kommentera innehållet eller tala om vad de själva tycker. I stället kan de hänvisa till sin chef. Man är i sin fulla rätt att behålla sin uppfattning för sig själv. Kan man sprida den kunskapen så tror jag att man gör en "gudabehaglig" gärning. Sedan måste vi vara medvetna om att vi inte kan sätta munkavle på vår personal."

Intervju med Harriet Öhman 25 februari 2004.

Harriet Öhman var vid tiden för mordet i Brommagymnasium vikarierande rektor där.

Utförd av Stina Wessling, Krisberedskapsmyndigheten

Med vid intervjun: Annelie Jansson.

Vilka erfarenheter har du och vilka lärdomar har du dragit av det som hänt?

Jag har lärt mig hur jag själv fungerar i kris och vilka kollegor som kunde handla klokt och kompetent i en krissituation.

Hur anser du att informationshanteringen fungerade hos er?

Den fungerade inte så snabbt som den borde i en så'n här situation. Vi fick till en början inte ens bekräfta att det var en pojke – eleverna i klassrummen intill fick inte lämna rummen, de ringde sina föräldrar på mobilerna etc. Det skapade en väldigt frustration när vi inte fick bekräfta så mycket.

Men ni hade en plan sa du förut...?

Vi hade en krisplan på skolan för dödsfall. Den gällde om någon i personalen eller någon elev skulle avlida. Då visste vi precis hur vi skulle agera. Vi hade också en krisgrupp med skolsköterska, kurator, några lärare, skolledningen och också en präst som vi kunde kontakta.

Hur tyckte du att den planen fungerade?

Den fungerade ju inte alls vid den här händelsen. Allt gick så fort och vi handlade spontant och som vi trodde var bäst och vi var tacksamma för den hjälp vi fick från polisen som ju snabbt var på plats. En månad senare begick en elev självmord. Då kunde vi handla efter krisplanen och hade lärt oss mycket av mordhändelsen. Vi samlade då skolans krisgrupp och satte oss ner och planerade hur vi skulle handla steg för steg. Det kunde vi inte klara i det akuta skedet efter mordet. Det hände ju mitt på dagen och först sent på eftermiddagen lyckades vi samla krisgruppen och gå igenom hur vi skulle agera.

Har ni gjort några förändringar i planen?

Vi gjorde en del utvärderingar och tanken var att vi med utgångspunkt från dem skulle omarbete krisplanen, men så länge jag var kvar på skolan skedde ingen förändring.

Vad skulle du vilja ge för råd till andra?

Ta emot all hjälp som erbjuds. Nu är vi nog privilegierade här i Stockholmsområdet. Här finns ju god beredskap för alla sorters katastrofer. Jag har hört från mindre kommuner ute i landet att man inte har samma resurser. Här var det så mycket som omedelbart drogs igång till vår hjälp.

Fick ni i efterhand reaktioner från t.ex. elever, föräldrar eller lärare på hur skolan agerat när det gällde information?

I det stora hela fick vi positiva reaktioner från föräldrar och andra berörda. Det enda som var frustrerande var att vi inte omedelbart fick gå ut med information. Det var ju polisen som bestämde när och hur mycket som fick informeras. Polisen

var oss till mycket stor hjälp med korrekt information för att förhindra ryktesspridning. Innan man identifierat den skjutne eleven och kontaktat föräldrarna höll polisen av förklarliga skäl inne med information. Tips till andra i krissituationer i skolan är att kontinuerligt informera personal, föräldrar och elever om allt nytt som kommer fram. Samla personal och informera om den aktuella situationen. Vi samlade ju alla berörda i aulan dagen efter. Då fanns polis, psykologer, kuratorer och ansvarig skolpersonal med som svarade på frågor och talade om hur man hanterar krissituationer. Skolan hölls öppen på kvällarna en vecka efter händelsen med personal tillgänglig för samtal. Det är viktigt att ge så mycket information som möjligt.

Hur var det med ryktesspridningen?

Kunde ni göra något åt den?

Nej, vi kunde ju inte göra så mycket åt ryktesspridningen. Polisen ansvarade ju för informationen och samlade elever och personal i aulan så snart man kunde ge korrekt information. Lyckligtvis blev ju mordet uppkärvat relativt snabbt.

Hur upplevde ni att krisorganisationen fungerade på förvaltningen? Fick ni det stöd ni behövde?

Vi fick mycket och snabbt stöd från skolförvaltningen. Anita Ferm kom ju till skolan omedelbart åtföljd av psykologer och kuratorer från förvaltningen. De fanns till hands när vi begärde hjälp och det kändes skönt och vi fick själva avgöra vilka insatser som behövdes. Samtidigt upplevde en del ur personalen det som negativt med många utifrån som kom till skolan. Jag kände aldrig så. Vi var också väldigt oroliga för de elever som nära upplevt mordhändelsen. De fick hjälp att bearbeta händelsen under en lång tid.

Kontakter som togs externt, hur fungerade det? Med polis men även med medier?

Vi samlade ju som jag sagt föräldrarna till ett möte kvällen efter morddagen. I huvudsak var det Anita Ferm som skötte de externa kontakterna. Hon samlade rektorerna i skolorna i området och vi anställde också en psykolog som tillsammans med vår kurator skötte kontakterna med kringliggande skolor, bl.a. med den skola där offret och hans bror tidigare gått och den skola där förövaren gått

Var det du som skötte kontakterna med medierna?

Ja, utom första dagens presskonferens, som Anita Ferm tog hand om. Då hade jag fullt upp att göra i skolan. Jan Björklund* var också där den dagen, men höll sig i bakgrunden.

Kontakterna som du hade med journalister som bokat intervjuer, hur fungerade de?

Första dagen var ju några journalister för påträngande och följde absolut inga etiska regler när de ringde både mig och elever och ställde närgångna och obehagliga frågor. Sedan fungerade kontakterna bra, när de ringde och bokade tid för intervju.

Har någon uppföljning gjorts av hur eleverna upplevde medierna?

Vi gjorde det i slutet av terminen och många elever var kritiska till journalisternas uppförande. Många reagerade negativt på hur medierna på ett oetiskt sätt kränkt dem.

* Jan Björklund – dåvarande skolborgarråd

Hade eleverna någon synpunkt på skolans agerande när det gällde att stötta och hjälpa dem i kontakterna med medierna?

Vi har försökt stötta eleverna genom att tala om för dem att de inte behöver ställa upp för intervjuer om de inte vill och att de bara behöver uttala sig om det de själva vill. Var och en har i sin fulla rätt att neka intervjuer.

Fick ni reaktioner från föräldrarna?

Eleverådets ordförande blev ju nerringad av journalister på kvällen efter mordet och hennes föräldrar reagerade mycket negativt och tyckte att medierna varit för påträngande.

Gjorde ni någon typ av omvärldsbevakning?

Nej, vi koncentrerade oss på våra egna elever under hela våren och följde hur de mådde och hjälpte dem som mådde dåligt med bearbetning. Mest av allt önskade vi att eleverna skulle få studiero.

Hur återgår man till en normaltillvaro?

Det är svårt efter en så'n här händelse. Många föräldrar var ju oroliga för hur deras barn som skulle ta studenten skulle klara skrivningar och slutprov efter vad de upplevt. Det måste ju få ta den tid som behövs för att bearbeta allt. Vi tyckte ändå att det gick ganska bra och efter en vecka, 14 dagar hade de flesta kommit in i normala gängor igen. Sedan skedde det ju ett självmord i skolan efter en månad, som djupt berörde en klass.

Hade det någon koppling till mordet?

Nej, inte alls. Det berörde ju mest klassen där eleven gått och då var det ju en mindre grupp som krishanteringens gällde.

Kontakten mellan skolan och polisen, vem höll i den?

Det var jag som skötte den kontakten. Det var ju många poliser som kom till skolan när det hände, men särskilt en blev min kontaktman. Han uppträdde mycket korrekt och med ett lugn som gav mig stort stöd i mitt handlande. Senare blev det ju närpolisen som vi höll kontakt med. De kom så fort vi bad om deras hjälp och informerade regelbundet. Jag tyckte att kontakten med polisen fungerade mycket bra.

Hur länge stod ni i kontakt med polisen?

Det var åtminstone en månad. När mordet var uppkärvat kom polisen till skolan och berättade också om utredningen. Det var särskilt några klasser som ville att polisen skulle komma och berätta och de ställde villigt upp. Jag vill gärna framhålla hur föredömligt polisen skötte kontakten med skolan och vilket stöd vi hela tiden fick, eftersom man ofta hör negativa omdömen.

Är det något mer du vill tillägga?

Jag tänker ibland på den mördades familj och syskon och även på förövaren, var han nu finns någonstans. Så tänker jag på eleverna som fanns i närheten när det hände och hoppas att de har kommit över det och kan gå vidare.

Krisberedskapsmyndighetens slutord

Skolor är ofta högtintressant nyhetsstoff för medier av olika anledning. Den enskilda skolan kan hamna i centrum för mediernas intresse samtidigt som den ska hantera en krissituation. Krisberedskapsmyndigheten hoppas att denna skrift har gett dig insikt i hur snabbt vardagen kan förändras och hur behovet av snabb och korrekt information till många olika grupper uppstår. Det behöver inte handla om något så allvarligt som ett mord, utan kan vara anklagelser om mobbning, pedofili eller rasism. Alla sådana händelser är svåra att hantera för den enskilda skolan eftersom de skapar ett medietryck och därmed uppstår ett omedelbart behov av information till allmänheten.

Har du frågor om hur informationsarbete och kriskommunikation fungerar i din kommun? Vänd dig då till kommunens informationsansvariga.

Har du frågor om juridik, kan du vända dig till kommunjuristen. Kommunens beredskapssamordnare svarar på frågor om kommunens beredskap. Vill du läsa mer om kriskommunikation kan du vända dig till Krisberedskapsmyndigheten.

Läs mer på vår webbplats www.krisberedskapsmyndigheten.se

Annelie Jansson, juni 2004

20918

AB

